

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՄՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

_____ Հայոց լեզվի և գրականության _____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբույան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 8__

«_23_» _____ հունվար_ 2024թ.

ՀԼԳ/Բ-049 «ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ՁԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ-1)» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Հայոց լեզվի և գրականության

Ուսուցման ձևը՝ Առկա

Կուրս/կիսամյակ՝ 2-րդ / 2-րդ

Դասախոս՝ Արեն Սանթոյան

Էլ. հասցե՝ arensantoyan@mail.ru

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
 - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
 - 14.2. Հարցաշար
 - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Հայոց լեզու. ձևաբանություն-1» առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով «Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ապագա ուսուցչին ձևաբանությանը վերաբերող տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով զինելը:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Ներկայացնել գոյական, ածական, թվական, դերանուն խոսքի մասերը՝ ընդգծելով հայերենում դրանց ունեցած առանձնահատկությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական առաջադրանքներով:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները.

«Հայոց լեզու. ձևաբանություն-1» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների հիմնավոր գիտելիքների առկայությունը ժամանակակից հայոց լեզվի նախորդ բաժիններից, ընդհանուր լեզվաբանությունից, ինչպես նաև՝ համադրական և կառուցվածքային ուսումնասիրություններ կատարելու հմտությունների առկայությունը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և /կամ կոմպետենցիաները.

«Հայոց լեզու. ձևաբանություն-1» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

▪ Պետք է իմանա.

Խոսքի մասերի դասակարգման տեսությունները և հիմունքները: Խոսքի մասերի քերականական առանձնահատկությունները:

▪ Պետք է կարողանա.

Կատարել տեքստի ձևաբանական վերլուծություն, գտնել զուգաձևությունները, անկանոնությունները և սխալներն ու շեղումները:

▪ Պետք է տիրապետի.

Ձևաբանական վերլուծության մեթոդներին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների¹.

«Հայոց լեզու. ձևաբանություն-1» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և բանասիրության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

¹ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել :

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	20
Գործնական աշխատանք	22
Ինքնուրույն աշխատանք	48
Ընդամենը	90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները² .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում,

² Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են³

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**՝ իմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

³ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁴.

Խ/Խ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		Պասսիվություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ձևաբանություն. առարկան, խնդիրները, հիմնական հասկացությունները: Քերականական կարգեր, նրանց արտահայտությունը:	2	1	2
2.	Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:	2	1	2
3.	Գոյականը որպես խոսքի մաս: Գոյականի իմաստային քերականական խմբերը:	2	1	4
4.	Գոյականի թվի քերականական կարգը: Անեզական և անհոգնական գոյականներ:	2	1	4
5.	Հայերենի հոլովները: Հոլովման տիպերը: Արտաքին հոլովումներ:	2	2	4
6.	Ներքին և անկանոն հոլովումներ:	2	2	4
7.	Գոյականի առկայացման քերականական կարգը: Ածականը որպես խոսքի մաս: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակիչ գծերը:	2	2	4
8.	Որակական ածականների համեմատության աստիճանները: Համեմատության աստիճաներ չունեցող ածականներ:	1	2	4
9.	Թվականը որպես խոսքի մաս: Այբուբենի թվային արժեքը:	1	2	4
10.	Դերանունը որպես խոսքի մաս:	1	2	4

⁴ Նման է օրացուցային պլանին

11.	Անձնական, ցուցական, փոխադարձ դերանուններ:	1	2	4
12.	Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանուններ:	1	2	4
13.	Դերանվանական հոլովում:	1	2	4
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		20	22	48

11. Ուսումնասիրողական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Մ. Աբեղյան « Հայոց լեզվի տեսություն	1965
2.	Ս. Աբրահամյան « Ն. Պատնասյան « Հ. Օհանյան « Ժամանակակից հայոց լեզու « հատոր 2	1974
3.	Մ. Ասատրյան « Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր « Ա « Բ « Գ	1970 « 1973 և 1977
4.	Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի տեսության հիմունքները	1975
Լրացուցիչ գրականություն (ԼԳ)		
1.	Ա. Աբրահամյան « Հայերենի դերբայները և նրանց ձևաբանական նշանակությունը	1953
2.	Ա. Աբրահամյան « Բայը ժամանակակից հայերենում	1962
3.	Ս. Աբրահամյան « Ժամանակակից հայերենի քերականություն	1976
4.	Ս. Աբրահամյան « Չթեքվող խոսքի մասերը և նրանց բառական և քերականական հատկանիշների փոխհարաբերությունը ժամանակակից հայերենում	1960
5.	Ս. Աբրահամյան « Արդի հայերենի դերանունները	1956
6.	Էդ. Աղայան « Ժամանակակից հայերենի հոլովումը և խոնարհումը	1967
7.	Մ. Ասատրյան « Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում	1959
8.	Հ. Բարսեղյան « Արդի հայերենի բայի և խոնարհման տեսություն	1952
9.	Հ « Բարսեղյան « Մ. Աբեղյանի հինգ հոլովի տեսությունը և նրա հին ու նոր քննադատությունները	1976

10.	Գ. Գարեգինյան« Շաղկապները ժամանակակից հայերենում	1963
11.	Ս. Գյուլբուդադյան« Թվական անունը ժամանակակից հայերենում	1964
12.	Ռ. Իշխանյան« Արդի Հայերենի հոլովումը և խոնարհումը	1974
13.	Հ. Հարությունյան« Ածական անուն» դերանուն	1976
14.	Ա. Մարգարյան« Արդի հայերենի կապերը	1955
15.	Ն. Պառնապյան« Քերականական համանունները ժամանակակից հայերենում	1979
16.	Գ. Սևակ« Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց	1955

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁵
1.	Ձևաբանություն. առարկան, խնդիրները, հիմնական հասկացությունները: Քերականական կարգեր, նրանց արտահայտությունը:	Ձևաբանության առնչությունները բառագիտության հետ Ձևաբանության առնչությունները շարահյուսության հետ Ընդհանուրի եւ մասնավորի կապը Քերականական կարգ Քերականական կարգի արտահայտության միջոցներ	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
2.	Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:	Խոսքի մասերի շարահյուսական- գործառական դասակարգում Խոսքի մասերի իմացաբանական դասակարգումներ Խոսքի մասերի աստիճանական դասակարգում	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4

⁵ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Գոյականը որպես խոսքի մաս: Գոյականի իմաստային քերականական խմբերը:	Վերացական եւ թանձրացական գոյականներ Անձնանիշ եւ իրանիշ գոյականներ Շնչավոր եւ անշունչ գոյականներ Հատուկ եւ հասարակ գոյականներ	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
4.	Գոյականի թվի քերականական կարգը: Անեզական և անհոգնական գոյականներ:	Եզակի, երկակակի եւ հոգնակի թիվ Անեզականություն Անհոգնականություն Հաշվականություն	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
5.	Հայերենի հոլովները: Հոլովման տիպերը: Արտաքին հոլովումներ:	Հոլովների որոշման սկզբունքներ ուղղական հոլով Սեռական հոլով Տրական հոլով Հայցական հոլով Բացառական հոլով Գործիական հոլով Ներգոյական հոլով	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
6.	Ներքին և անկանոն հոլովումներ: Գոյականի առկայացման քերականական կարգը:	Արտաքին հոլովում Ներքին հոլովում Այլաձև հոլովումներ Իմաստային հոլովում Ձեւային հոլովում Ընդհանրական հոլովում Որոշյալություն Ստացականություն Դիմորոշություն Ցուցականություն	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
7.	Ածականը որպես խոսքի մաս: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակիչ գծերը:	Առարկայի անմիջական եւ միջնորդավորված հատկանիշ Որակական եւ հարաբերական ածականներ	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4

8.	Որակական ածականների համեմատության աստիճաները: Համեմատության աստիճաներ չունեցող ածականներ:	Ածականի համեմատության աստիճաններ Ածականի փոխանունությունը Համեմատության աստիճաններ չունեցող ածականներ	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4
9.	Թվականը որպես խոսքի մաս: Այբուբենի թվային արժեքը:	Քանակական, կոտորակային, բաշխական, դասական թվականներ Թվականի կիրառությունը գոյականի հետ Թվականի փոխանունությունը	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4
10.	Դերանունը որպես խոսքի մաս:	Դերանվանական հոլովում Դերանունների հարաբերակցությունը այլ խոսքի մասերի հետ Դերանունների տեսակների առանձնացման հիմունքները	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4
11.	Անձնական, ցուցական, փոխադարձ դերանուններ:	Անձնական, ցուցական, փոխադարձ դերանունների առանձնահատկությունները	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4
12.	Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանուններ:	Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանունների առանձնահատկությունները	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4
13.	Դերանվանական հոլովում:	Դերանվանական հոլովում: Դերանունների հոլովման և թվակազմության առանձնահատկությունները	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Ձևաբանություն. առարկան, խնդիրները, հիմնական հասկացությունները: Քերականական կարգեր, նրանց արտահայտությունը:	Ձևաբանության առնչությունները բառագիտության հետ Ձևաբանության առնչությունները շարահյուսության հետ Ընդհանուրի եւ մասնավորի կապը Քերականական կարգ Քերականական կարգի արտահայտության միջոցներ	1	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
2.	Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:	Խոսքի մասերի շարահյուսական- գործառական դասակարգում Խոսքի մասերի իմացաբանական դասակարգումներ Խոսքի մասերի աստիճանական դասակարգում	1	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
3.	Գոյականը որպես խոսքի մաս: Գոյականի իմաստային քերականական խմբերը:	Վերացական եւ թանձրացական գոյականներ Անձնանիշ եւ իրանիշ գոյականներ Շնչավոր եւ անշունչ գոյականներ Հատուկ եւ հասարակ գոյականներ	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
4.	Գոյականի թվի քերականական կարգը: Անեզական և անհոգնական գոյականներ:	Եզակի, երկակի եւ հոգնակի թիվ Անեզականություն Անհոգնականություն Հաշվականություն	1	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
5.	Հայերենի հոլովները: Հոլովման տիպերը: Արտաքին հոլովումներ:	Հոլովների որոշման սկզբունքներ ուղղական հոլով Սեռական հոլով	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4

		Տրական հոլով Հայցական հոլով Բացառական հոլով Գործիական հոլով Ներգոյական հոլով			
6.	Ներքին և անկանոն հոլովումներ: Գոյականի առկայացման քերականական կարգը:	Արտաքին հոլովում Ներքին հոլովում Այլաձեւ հոլովումներ Իմաստային հոլովում Ձեւային հոլովում Ընդհանրական հոլովում Որոշյալություն Ստացականություն Դիմորոշություն Ցուցականություն	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
7.	Ածականը որպես խոսքի մաս: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակիչ գծերը:	Առարկայի անմիջական եւ միջնորդավորված հատկանիշ Որակական եւ հարաբերական ածականներ	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
8.	Որակական ածականների համեմատության աստիճանները: Համեմատության աստիճաններ չունեցող ածականներ:	Ածականի համեմատության աստիճաններ Ածականի փոխանունությունը Համեմատության աստիճաններ չունեցող ածականներ	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
9.	Թվականը որպես խոսքի մաս: Այբուբենի թվային արժեքը:	Քանակական, կոտորակային, բաշխական, դասական թվականներ Թվականի կիրառությունը գոյականի հետ Թվականի փոխանունությունը	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
10.	Դերանունը որպես խոսքի մաս:	Դերանվանական հոլովում Դերանունների հարաբերակցությունը այլ խոսքի մասերի հետ Դերանունների տեսակների առանձնացման հիմունքները	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
11.	Անձնական, ցուցական, փոխադարձ	Անձնական, ցուցական, փոխադարձ	2	Քննարկում, գրավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4

	դերանուններ:	դերանունների առանձնահատկությունները		աշխատանք	
12.	Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանուններ:	Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանունների առանձնահատկությունները	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4
13.	Դերանվանական հոլովում:	Դերանվանական հոլովում: Դերանունների հոլովման և թվակազմության առանձնահատկությունները	2	Քննարկում, գրավոր աշխատանք	ՊԳ 1, 2, 3, 4

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Աշխատանքի տեսակը ⁶	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:	Ռեֆերատ կամ զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 16, 3
2.	Գոյականի առկայացման քերականական կարգը:	Ռեֆերատ կամ զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 6, 12, 15
3.	Դերանվանական հոլովում:	Ռեֆերատ կամ զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 6, 12, 16
4.	Որակական ածականների համեմատության աստիճանները: Համեմատության աստիճաներ չունեցող ածականներ:	Ռեֆերատ կամ զեկույց	Կիսամյակի 7-րդ կամ 17-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 13, 4

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.

⁶ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը:

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	-
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 ստուգարքի միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Ձևաբանության ուսումնասիրության առարկան:
2. Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:

3. Գոյականը որպէս խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, բառակազմական առանձնահատկությունները:

4. Գոյականների իմաստային - քերականական տեսակները:

5. Գոյականի թվի քերականական կարգը: Անհոգնական և անեզական գոյականները:

6. Գոյականի հոլովի քերականական կարգը:

7. Ուղղական և սեռական հոլովներ:

8. Տրական և հայցական հոլովներ:

9. Բացառական, գործիական և ներգոյական հոլովներ:

10. Հոլովում, հոլովիչներ, արտաքին և ներքին թեքում:

11. Իմաստային, ձևային և ընդհանրական հոլովումներ:

12. Ժամանակակից հայերենի հոլովումները և նրանց կազմությունը:

13. Անկանոն և այլաձև հոլովումներ: Զուգաձևությունները հոլովման համակարգում:

14. Առկայացման քերականական կարգը: Հոդերը որպէս այդ կարգի քերականական արտահայտիչներ:

15. Ածականն իբրև խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները:

16. Որակական և հարաբերական ածականները, դրանց տարբերակիչ գծերը:

17. Ածականի համեմատության աստիճանները, կազմությունը:

18. Թվական անուն, տեսակները:

19. Թվականների կազմությունը:

20. Թվականների գործածությունը գոյականների հետ:

21. Դերանունը որպէս խոսքի մաս, դերանվան հարաբերակցությունը այլ խոսքի մասերի հետ:

22. Դերանվանական և անվանական հոլովում ունեցող դերանունները:

23. Անձնական դերանուններ, հոլովումը, կիրառությունը:

24. Ցուցական դերանուններ, եռանդամ հակադրությունը ցուցական դերանունների համակարգում:

25. Փոխադարձ դերանուններ:

26. Որոշյալ և ժխտական դերանուններ:

27. Անորոշ դերանուններ:

28. Հարցական դերանուններ:

29. Հարաբերական դերանուններ:

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10-րդ շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկված հարցեր.

- Ձևաբանության ուսումնասիրության առարկան:
- Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:

- Գոյականը որպես խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, բառակազմական առանձնահատկությունները:

- Գոյականների իմաստային - քերականական տեսակները:

- Գոյականի թվի քերականական կարգը: Անհոգնական և անեզական գոյականները:

- Գոյականի հոլովի քերականական կարգը:

- Ուղղական և սեռական հոլովներ:

- Տրական և հայցական հոլովներ:

- Բացառական, գործիական և ներգոյական հոլովներ:

- Հոլովում, հոլովիչներ, արտաքին և ներքին թեքում:

- Իմաստային, ձևային և ընդհանրական հոլովումներ:

- Ժամանակակից հայերենի հոլովումները և նրանց կազմությունը:

- Անկանոն և այլաձև հոլովումներ: Զուգաձևությունները հոլովման համակարգում:

- Առկայացման քերականական կարգը: Հոդերը որպես այդ կարգի քերականական արտահայտիչներ:

- Ածականն իբրև խոսքի մաս, նրա իմաստային, ձևաբանական, շարահյուսական և բառակազմական առանձնահատկությունները:

- Որակական և հարաբերական ածականները, դրանց տարբերակիչ գծերը:

- Ածականի համեմատության աստիճանները, կազմությունը:

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20-րդ շաբաթվա ընթացքում)

- **Ընդգրկված հարցեր.**

- Թվական անուն, տեսակները:

- Թվականների կազմությունը:

- Թվականների գործածությունը գոյականների հետ:

- Դերանունը որպես խոսքի մաս, դերանվան հարաբերակցությունը այլ խոսքի մասերի հետ:

- Դերանվանական և անվանական հոլովում ունեցող դերանունները:

- Անձնական դերանուններ, հոլովումը, կիրառությունը:

- Ցուցական դերանուններ, եռանդամ հակադրությունը ցուցական դերանունների համակարգում:

- Փոխադարձ դերանուններ:

- Որոշյալ և ժխտական դերանուններ:

- Անորոշ դերանուններ:

- Հարցական դերանուններ:

- Հարաբերական դերանուններ:

14.4. Գնահատման չափանիշները⁷.

Գործնական աշխատանքների ընթացքում /4 ստուգում/ սահմանվում են հետևյալ չափանիշները:

Գործնական աշխատանքի ստուգում /4 ստուգում/

1. Տեսական գիտելիքը՝ 2 միավոր
2. Գործնական հմտություններ՝ 8 միավոր:

⁷ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն <i>/ դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	Մանկավարժության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/Բ-049 «Հայոց լեզու (ՁԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ-1)»			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42	Դասախոսություն	20
			Գործնական աշխատանք	22
	Ինքնուրույն	48		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգաք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ապագա ուսուցչին ձևաբանությանը վերաբերող տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով զինելը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Պետք է իմանա.</u> Խոսքի մասերի դասակարգման տեսությունները և հիմունքները: Խոսքի մասերի քերականական առանձնահատկությունները: ▪ <u>Պետք է կարողանա.</u> Կատարել տեքստի ձևաբանական վերլուծություն, գտնել զուգաձևությունները, անկանոնությունները և սխալներն ու շեղումները: ▪ <u>Պետք է տիրապետի.</u> Ձևաբանական վերլուծության մեթոդներին: 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p><i>Թեմա 1.</i> Ձևաբանություն. առարկան, ինդիքները, հիմնական հասկացությունները: Քերականական կարգեր, նրանց արտահայտությունը:</p> <p><i>Թեմա 2.</i> Խոսքի մասերի դասակարգման հիմունքները:</p> <p><i>Թեմա 3.</i> Գոյականը որպես խոսքի մաս: Գոյականի իմաստային</p>			

	<p>քերականական խմբերը:</p> <p><i>Թեմա 4.</i> Գոյականի թվի քերականական կարգը:</p> <p><i>Թեմա 5.</i> Անեզական և անհոգնական գոյականներ:</p> <p><i>Թեմա 6.</i> Հայերենի հոլովները: Հոլովման տիպերը:</p> <p><i>Թեմա 7.</i> Արտաքին հոլովումներ:</p> <p><i>Թեմա 8.</i> Ներքին և անկանոն հոլովումներ:</p> <p><i>Թեմա 9.</i> Գոյականի առկայացման քերականական կարգը:</p> <p><i>Թեմա 10.</i> Ածականը որպես խոսքի մաս: Որակական և հարաբերական ածականների տարբերակիչ գծերը:</p> <p><i>Թեմա 11.</i> Որակական ածականների համեմատության աստիճանները:</p> <p><i>Թեմա 12.</i> Համեմատության աստիճաներ չունեցող ածականներ:</p> <p><i>Թեմա 13.</i> Թվականը որպես խոսքի մաս: Այբուբենի թվային արժեքը:</p> <p><i>Թեմա 14.</i> Դերանունը որպես խոսքի մաս:</p> <p><i>Թեմա 15.</i> Անձնական, ցուցական, փոխադարձ դերանուններ:</p> <p><i>Թեմա 16.</i> Հարցահարաբերական, որոշյալ և անորոշ դերանուններ:</p> <p><i>Թեմա 17.</i> Դերանվանական հոլովում:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ քննության ժամանակ: ▪ Գործնական աշխատանքները՝ չորս հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
<p>Գրականություն</p>	<p><i>Պարտադիր՝</i></p> <p>Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն</p> <p>Մ. Աբրահամյան, Ն. Պառնասյան, Հ. Օհանյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, հատոր 2</p> <p>Մ. Ասատրյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի ձևաբանության հարցեր, Ա, Բ, Գ</p> <p>Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի տեսության հիմունքները</p>

Լրացուցիչ՝

Ա. Աբրահամյան, Հայերենի դերբայները և նրանց ձևաբանական նշանակությունը

Ա. Աբրահամյան, Բայը ժամանակակից հայերենում

Ս. Աբրահամյան, Ժամանակակից հայերենի քերականություն

Ս. Աբրահամյան, Չթեքվող խոսքի մասերը և նրանց բառական և քերականական հատկանիշների փոխհարաբերությունը ժամանակակից հայերենում

Ս. Աբրահամյան, Արդի հայերենի դերանունները

Էդ. Աղայան, Ժամանակակից հայերենի հոլովումը և խոնարհումը

Մ. Ասատրյան, Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում

Հ. Բարսեղյան, Արդի հայերենի բայի և խոնարհման տեսություն

Հ. Բարսեղյան, Մ. Աբեղյանի հինգ հոլովի տեսությունը և նրա հին ու նոր քննադատությունները

Գ. Գարեգինյան, Շաղկապները ժամանակակից հայերենում

Ս. Գյուլբուդաղյան, Թվական անունը ժամանակակից հայերենում

Ռ. Իշխանյան, Արդի Հայերենի հոլովումը և խոնարհումը

Հ. Հարությունյան, Ածական անուն» դերանուն

Ա. Մարգարյան, Արդի հայերենի կապերը

Ն. Պառնասյան, Քերականական համանունները ժամանակակից հայերենում

Գ. Սևակ, Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց